

Դանիել Վարուժան

Օձը

Իսկ ապրող Հայերն այ՛ ախպես ապրեցան

Լերան կողին, նրման վերքի մը լայնշի
Հեղեղատն այն կը տեսնա՞ք.
Ջուրեն քացված, այսօր ջուրի ծարավուտ
Ան ճամբա մ'է կարմրորակ:

Տրդա կյանքիս, օգոստոսի մ'արևով,
Կ'ելլեի ես անկե վեր,
Դեպի լեռն այն, դեպ իր դաշտերն ընդարձակ՝
Ուրկե ինձի դյուրին էր

Քաղել աստղեր ու անոնցնով պըսակվիլ,
Շընչել ամե՛ն երկրի հով,
Եվ հետևիլ արժիվներուն ընթացքին
Մատղաշ հոգիս պարզելով:

Ու կ'ելլեի ես այդ կարմիր ճամբայեն...
Հոն ո՛չ սյուք կար և ո՛չ խոտ.
Թիթեռնիկներն այտեղ ինկած դիպվածով՝
Կը փախչեին հեհեկոտ:

Արևն էր լոկ, իմ ուղեկիցս արև՛ն էր՝

Որ մըխած գլուխն հըրաբոց
Ավագին մեջ՝ կը խըմեր հողն, ու հագար
Պատիճներովն ոսկեգօծ՝

Կը ճաթեցներ ապառաժները՝ սնելով
Անոնց ծածկած տամկությամբ:
Ու կ'ելլեի ես այդ կարմիր ճամբայեն
Շուքս ետ թողած, միակ ամպ:

Կեցա՛ հանկարծ, ու արևն հետըս կեցավ
Խարըսխըված գըլխուս վրա.
Վերեն՝ խրամատ ժայռն մը դուրս սըլացիկ՝
Վա՛ր կու գար օձ մը հըսկա:

Ալիք ալիք օղակներով իր ճապուկ
Դահանակի և լալի,
Ու շըչելով՝ իբրև եղեգ մ'հողմակոծ՝
Ան կ'իջներ, ես կ'ելլայի:

Տեսանք գիրար, կեցանք, գիրար չափեցինք...
Իր բոլոր գենքը անի
Բերանին մեջ հավաքեց, ես՝ աչքերուս,
Ես, դեռ անգեն պատանի:

Ոստում մ'ըրավ նավածքներուս ուղղությամբ՝
Ջերդ շանթը դեպ լըսնուսկին՝
Որուն վախճանն հորն է մաքո՛ւր և նվաճո՛ղ...
Ոստում մ'ըրավ մոլեգին,

Եվ փաթթելով ինքզինք մատղաշ իրանիս
Իբրև բաղեղ՝ վարդենվույն,
Կուրծքը կուրծքիս դըրավ, ուղղեց շըրթներուս
Կոր գըլուխն իր լիաթույն:

Ես պարտաված ոլորտներուն մեջ իր ցուրտ
Մահվան դողով դողացի.
Մինչդեռ աչքերս իր աչքերուն խրմցուցին
Թովչանքն հոգվույս մըտացի.

Դըրին անոնց բոցերուն մեջ դեղնորակ
Իմաստությունը մարդուն,
Ըղեղին լույսն՝ որ քրնացուց կամ սանձեց
Բընագդը նենգ կենդանվույն:

Խայթն ամփոփեց. ու ես կյանքի, մահվան մեջ,
Կյանքի, մահվան արցունքով
Արտասվեցի: Ան բերանն իր բացած լայն
Կըզակիս տակ, անվըրդով,

Խըմեց շիթ շիթ կաթող արցունքն արտերես,
Քամեց բիբերըս բերրի,
Եվ մարեց մեջն օգոստոսի արևն հուր
Օձն այդ ծարավ արտոսրի:

Հետո շրչաց ու նոր օղակ մ'ընելով
Շուրջը վըզիս՝ գայն սեղմեց.
Մինչ պոչն իր նո՛ր քաղցով ետևը ճոճուն՝
Կը ջախջախեր քար մը մեծ:

Քընթրոնոցներն ամփոփելով իրար մեջ՝
Կոկորդըս պինդ պըրկեցին,
Ու ես վայրկյան մ'ըզգացի մեջըս փակված
Չորս ճամբաները կյանքին:

Ու ունչերես ու աչքերես բըխեցավ
Արյունըս դուրս սորսորուն,

Եվ ըզգացին, կարծես, շրթունքըս դողողջ
Սրբախա ամբողջ շերտությունն:

Իսկ ան հեցած կրգակն ուղիղ կրգակիս
Խըմեց արյունս անդեղյա:
Մեն մի կըլլված շիթ, որ կ'իջներ՝ կը զգայի
իր մարմնույն մեջ, մարմնույս վրա:

Ինչպես շողերը արևուն կը սուզին
Հին ջրհորներուն մեջ ցամքած՝
Ա՛յսպես կարծես երակներս իմ քամվեցան
Որկորեն վար թրխսպամած:

Կըշտացած էր. վիզես, մեջքես, ծունկերես
Լուծեց օղերն համրաբար,
Միշտ հիշատակն իր օձ – ձևին թողելով
Շուրջն իրանիս դավկահար:

Կըշտացած էր իմ արցունքով, արյունով...
Ա՛լ, գերդ ոճիր կենդանի,
Արփվույն ներհակ, միշտ այդ կարմիր ճամբայեն՝
Ան կ'ջներ, ես կ'ելլա՛յի....